

Velkommen til Byplanmødet i Vejle 2025

Nye veje til et resilient Vejle

Af kommunal-
direktør **Niels
Nybye Agesen**,
Vejle Kommune

Byerne står i dag overfor komplekse udfordringer – klimaforandringer, biodiversitetskrise, finansielle kriser, stigende social ulighed, mangel på arealer, forventninger til velfærd. Men byerne rummer samtidigt nøglen til mange af løsningerne. I Vejle har visionen om 'det resiliente samfund' det seneste årti været grundlæggende for by- og landskabsplanlægningen. I 2025 kommer Byplanmødet til Vejle.

Vejle betyder vadested. Her krydsede vikingerne ad broer for tusind år siden Vejles kuperede ådale, lavområder og åer og navngav området efter det, de oplevede: Wæthel, vadested, Vejle. Siden grundlagdes købstaden Vejle – med fejring af 700-års byjubileum i 2027 og senere med

bomuldsindustrien, der fra midten af 1800-tallet har været med til at give karakter til den by, vi kender i dag. I dag er Vejle Kommune en smeltedigel for innovation, iværksætteri og moderne industri. En by på 62.000 indbyggere, der med væksten i ryggen samt en række større og mindre byer og oplandsområder er kommunen Danmarks 5. største.

I 2025 byder Vejle Kommune planlæggere, politikere og rådgivere velkommen, når Byplanmødet afholdes i Vejle med fokus på nye tilgange til udviklingen af den resiliente kommune og det bæredygtige samfund.

Lille laboratorium i globalt selskab

De små byer kan og skal bidrage til løsninger på fremtidens samfundsudfordringer. Det var indgangsvinklen, da Vejle Kommune tilbage i 2013 ansøgte om optagelse i det globale netværk 100 Resilient Cities. Et internationalt samarbejde mellem nogle af verdens mest fremtrædende byer – New York, Barcelona, Paris, Sydney – sponsoreret af The Rockefeller Foundation og med en fælles mission om at udvikle byernes modstandsdygtighed overfor de fysiske, sociale og økonomiske udfordringer i det 21. århundrede.

Som den absolut mindste by opnåede Vejle en plads i bysamarbejdet, og i 2016 godkendte Vejle Byråd Europas første resiliens-strategi som resultat af en omfattende mobilisering af og samarbejde med aktører på tværs af offentlige og private aktører, NGO'er, foreninger og civilsamfund. Målet: at udvikle morgendagens resiliente kommune som et sammenhængende, robust

og bæredygtigt velfærdssamfund. Med fokus på klimaresiliens, social resiliens med forebyggelse og sammenhængskraft, og en ny udvikling af den demokratiske dialog som grundlag for samskabelse, mobilisering og borgerinddragelse.

Fra ord til handling

I dag har vi små ti års erfaringer med projekter, processer og strategisk planlægning, der afspejler resiliente tilgange til udviklingen af Vejle Kommune.

Forudsætningen er en grundlæggende forandring af den måde, vi arbejder på. En kulturændring på tværs af byråd, politiske udvalg, administrativ ledelse og medarbejdere. Med afsæt i et mindset om at arbejde i helheder, på tværs, langsigtet og i hidtil ukendte samarbejdsformer og konstellationer.

Med 'Klima- og resiliensvurderinger' som fast element i den politiske sagsbehandling, fastholdes samtalen og visionen som en fælles forpligtelse på tværs af en hel organisation.

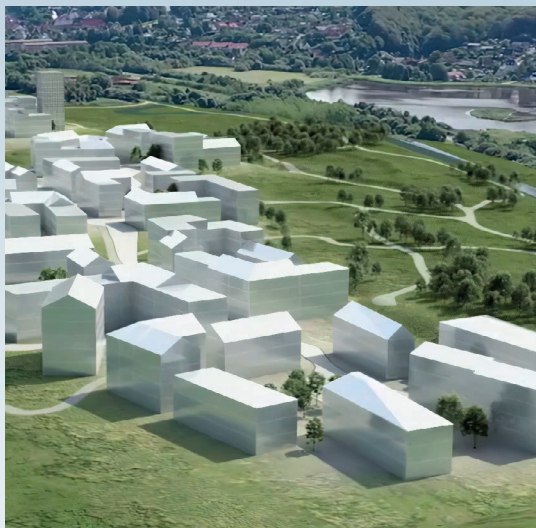
Vandet kommer

I Vejle er naturen en stolthed og en styrke. Men byen er bygget på en sump. Med placering ud til fjorden i Ådalens udmunding og omsluttet af

Membranen (Stormflodssikring).

'Membranen' er et naturbaseret hovedgreb i Stormflodsstrategien med at holde vandet tilbage. Men området ved havnepromenaden skal kunne mere end beskytte. Det skal invitere til fællesskaber med cykelruter, opholdssteder, udsigtsposter, informations-tavler, bymøbler og legeredskaber i vandkanten, der skal give beboere og besøgende lyst til at færdes i området.

Ny Rosborg – Resilient by Ny Rosborg giver med seks holme plads til 4.000-5.000 vejleensere, som med områdets placering både kan nyde Ådalens blågrønne natur til sydvest og den tætte adgang til Vejle. Bydelen vil vokse nænsomt ud i ådalen. Det sker på en måde, hvor vi forvandler et før utilgængeligt deponi til et attraktivt udfugtsmål og by- og boligområde.

Sund Vejle Fjord Livet i Vejle Fjord er under pres. Derfor har Vejle Kommune siden 2020 samarbejdet med Syddansk Universitet og med aktivering af frivillige organisationer om at bringe livet tilbage til fjorden i et af de største marine naturgenopretningsprojekter herhjemme. Indsatserne rummer udplantning af over 100.000 skud ålegræs i Vejle Fjord, otte hektar stenrev og nye muslingebanker.

bakkekammene mod nord og syd er de senere års ekstreme nedbør en markant udfordring, der allerede i dag giver oversvømmelser i Vejle midtby.

Resiliens er spørgsmålet om, hvad vi gør, når vandet kommer: bygger vi muren, eller tør vi gå efter en langsiget merværdi, hvor klimatilpasningen også giver nyt liv til byernes rum og dem, der bruger dem?

I dag har vi i Vejle flere eksempler på, hvordan vandhåndteringen udmøntes med fokus på at tilgodese flere funktioner. Fra effektiv slusestyring, vandparkering i forklædning af rekreative klimaparker samt fritlægnings og udretning af byens åløb i Vejle midtby. I en nær fremtid vil det Realdania-støttede stormflodsprojekt 'Membranen' på nordsiden af Vejle fjord forbinde fjord, skov og by på en helt ny måde og samtidigt beskytte mod stigende vandstand i fjorden.

Endelig, i Ny Rosborg, Vejles kommende resiliente bydel i Ådalen, indgår vandet som en landskabelig signatur i bydelens rekreative rum. Udfordringer vendes til potentialer.

Ny velfærd i det byggede miljø

Udviklingen af det resiliente samfund kræver, at vi stiller spørgsmål til de tilgange og kommunale velfærdstilbud, vi tidligere har taget for givet.

Kong Gauers Gaard i den lille by Gauerslund uden for Vejle bryder med traditionel tænkning og er et nyt bud på fremtidens løsninger i den nære velfærd. Som det første af sin slags i

Danmark, er Kong Gauers Gaard en minilandsby, hvor plejehjem og daginstitution bor dør om dør. Dermed bliver generationerne en del af hinandens hverdag. I byggeriet findes et stort fælles aktivitetscenter, sygeplejeklinikker og to udekørende hjemmeplejedistrikter. Der er faciliteter som sprog- og læserum, beautysalon, bodega, café, motorikrum, sanserum, fiskesø, sansehave, amfiteater og mulighed for dyrehold.

De resiliente løsninger udspringer af et perspektivskifte, der både skal kunne mærkes i de store prestigeprojekter og i de små forandringer. Som i daginstitutionen i Ny Rosborg, hvor hegnet, der omkranser den nye børnehave, formes som et poetisk naturhegn, der med bløde buer i forskellige naturmaterialer og med indbyggede siddener og aktiviteter indrammer institutionen.

Her er den resiliente ledelse i den fysiske planlægning udmøntet med afsæt i en faglig pædagogisk tilgang og et forældresamarbejde, hvor mennesket er tænkt før murstenen.

Civilsamfundet på banen

Forudsætningen for at lykkes er, at vi udvikler den demokratiske dialog med vores borgere. Det skal vi turde i en tid, hvor stigende forventninger til velfærden accelererer det, flere eksperter kalder et 'stigende forventningsgab' i den offentlige service.

Med afsæt i byrådets vision 'Vejle med Vilje', stiller vi i dag nye spørgsmål til roller og rammer, dialog og medansvar på tværs af borgere og civilsamfund.

100-meter-middag 100-meter-middag gennem Vejle Gågade er blot en af få dialogformer mellem politikere, borgere og organisationer under tidligere års udgave af Vejle Folkemøde.

Delehuset NC10 Som del af Udviklingsplanen for Finlandsparken i bydelen Nørremarken har Vejle Kommune gennemrenoveret og genopfundet et nedslidt butikscenter. I dag rummer centeret mindre butikker, fælleslokaler og kommunale aktiviteter med fokus på at dele faciliteter og ansvar i udvikling og drift af centeret. Delehuset NC10 er indrettet fortrinsvist med overskudsmøbler og interiør, som kommunale institutioner havde på lager, og ting fra genbrug. Udgangspunktet er, at faciliteter og lokaler så vidt muligt deles på tværs af offentlige institutioner og foreninger. Det skaber nye relationer og samarbejder mellem kommune, borgere og frivillige organisationer.

Det handler om at få civilsamfundet på banen, men også om at give civilsamfundet en bane at spille på.

På Nørremarken i Vejle tester vi derfor lokal-samfundets kapacitet og ressourcer til selv at bidrage. Det gør vi i et bykvarter omfattet af en udviklingsplan som følger af statslig lovgivning om parallelsamfund.

Vi vil udfordre os selv til at finde de gode løsninger i spændet mellem top down, krav, måltal, de lokale behov og den borgerdrevne byudvikling. Til eksempel faciliterer Vejle Kommune i dag rammerne om Delehuset NC10 – et tidligere butikscenter nu borgerhus for frivillige, foreninger og lokale aktiviteter. Her er det borgerne, der byder velkommen i et hus, hvor vi 'afprøver' rammerne for lokalsamfundets engagement, medansvar og vilje til medejerskab.

For hvad sker der, hvis kommunen stiller rammerne til rådighed, træder et skridt tilbage og lader borgerne skabe indholdet? Hvor langt kan vi egentligt bede civilsamfundet bidrage til at skabe lokal værdi, services, ja ... lokal velfærd?

Resiliens 2.0?

I takt med, at vores erfaringer bliver flere er behovet for resiliente løsninger i den kommunale byplanlægning kun blevet større. Men fremtiden rummer store muligheder og løsninger. Med afsæt i resiliens som vision for byernes strategiske udvikling glæder vi os til at byde velkommen til Byplanmødet 2025 med Vejle som ramme om

Resiliens er kapaciteten af enkeltpersoner, samfund, institutioner, virksomheder og systemer til at overleve, tilpasse og vokse uanset, hvilke former for kroniske stressfaktorer og akutte chok, de oplever.

100 Resilient Cities

debatten og nye spørgsmål. For hvordan planlægger vi med forandringen som præmis, så samfund, byer og landskaber kan modstå kriser og fortsat udvikle sig? Kan vi ved at nære og udvikle det kollektive ansvar og ejerskab til vores omgivelser og til fællesskabet ruste samfundet til at håndtere kriser?

Vi glæder os til at byde alle velkommen til byplanmødet 2025. Velkommen til Vejle.